

Resa till Litauen 15 till 22 september 2024 med Vänner emellan

15/9 Söndag. Vi är 11 stycken gamla och nya vänner som kommer iväg från Boxholm kl. 9 efter att fler har mött upp tidigt och lastat bussen. Första stoppet råkar bli i Sommen där bussmotorn plötsligt lägger av. Medan vår chaufför Jan letar efter felet ber vi andra stilla böner att inte resan skall sluta här. Vi blir bönhörda efter en kvart. Solen skiner från klar himmel och det blir ganska varmt i bussen innan Jan också lyckas fixa luftkonditioneringen. Nästa stopp blir på Macdonalds i Växjö. Vid rastplatsen Kungastena i Tingsryd fikar vi för första gången av otaliga gånger under denna resa. Vi kommer i god tid utan fler missöden till färjan i Karlshamn som avgår kl. 17.

På båten bekantar vi oss med varann och finner ut att Jan Benjaminsson är en mångsysslade västgötsk (Töllsjö) chaufför med många ideella uppdrag både till Vänner emellan och andra organisationer. Reseledaren Karin Knutsson är allas vår gemensamma vän som var med och startade Vänner emellan för 25 år sedan och nu är verksamhetsansvarig där. Claes Sjökvist är nybliven ordförande i Boxholms kommunstyrelse och vill bekanta sig med Boxholms vänort Plunge i Litauen och på köpet blir mer bekant med Vänner emellan och med oss alla. Ödeshögsborna Inga Holgersson och Göta Flink är engagerade i Ödeshög hjälper och stödjer gärna också Vänner emellan. Älvan Sabel Lindqvist från Tranås har länge försett Vänner emellan med banankartonger från Ica i Tranås. Susanne Wallin- Larsson och Britt-Marie Qvarnström är från Motala och har liksom Yvonne Johansson Boxholm rest med Vänner emellan tidigare. Det har däremot inte Maud och Torgny Veibäck från Mjölby som är nya Vänner emellan-vänner och med för första gången.

16/9 Måndag. Efter en rejäl frukost på båten ställer vi fram klockan till 9.00 när båten anländer till Klaipeda. Bussen tar oss snabbt de 5 milen till Plunge där vi stannar och provianterar – mest pengar och vatten. Vår tolk Ausra Mendele anländer samtidigt från hemmet i Karkle utanför Klaipeda. På Fritidsgården Cyrulis (lärkan) som Vänner emellan stött i 25 år möter vi föreståndaren Mindaugas med personal Audrone, Dalyte och Ausra . Audrone har jobbat här i 24 år och jobbar numera bara 50 %. Vilma som är ny personal på Cyrulis är utbildad socialarbetare hon delar sin tjänst med ett annat center. Hon arbetar mest med föräldrar till barn med behov av stöd. Centret har 30 barn mellan 7 och 18 år inskrivna. Det är barn med speciella behov antingen av sociala skäl eller att de har någon lättare diagnos. De kommer till centret efter skolan. De yngre får lunch här medan de äldre äter på skolan. På centret får de läxhjälp och socialt och praktiskt stöd i sin utveckling. Ekonomiskt får centret pengar från kommunen och staten medan Vänner emellan kompletterar med månatligt stöd till lönerna. Sedan ett antal år har Vänner emellan gett stipendier till ungdomar från centret som de behöver för vidare studier vid yrkesskola eller universitet i år 7st. Dessutom ger VE varje år stöd till ett sommarläger vid kusten för barnen. Det var rörande när barnen kom in och tackade för årets sommarläger genom att ge oss alla en gåva.

På eftermiddagen kom en buss och hämtade både oss och barnen med personal till en scoutgård 2 mil utanför Plunge. Vi blev förevisade gården av Zydrunas med medarbetarna Edut och Laima och de båda scouterna Vilius och Vincentus. De har på 5 år byggt upp en mycket välutrustad scoutgård på en lantgård som de är lovade att få men som just nu finns en tvist om. De har 69 scouter, 5 ledare och 15 ledarscouter. Förutom scoutträffar varje vecka ordnar de läger och hajker på gården och bjuder in andra scoutkårer att delta. Vänner emellan stödjer scouterna med 500 Euro varje månad och med utrustning till uppbyggnaden av gården.

Vi bor på ett fint vandrarhem i nationalparken Zemaitija där Janina och dotter Viktorija serverar oss med god ostkaka till kvällsmat. Vi får en strålande varm sommarkväll med solnedgång över sjön. En av våra vävstolar blir hämtad av en dam som bor i Plateliai här i nationalparken 17/9 Tisdag. Dagen börjar med en riklig frukost som Viktorija serverar oss. På förmiddagen besöker vi tre olika sömmerskor/(skrädderiföretag som syr åt Vänner emellan. Först Egidija i hennes hem där våra damer handlar en hel del och Karin förhandlar om nya inköp. Sedan besöker vi Grazinas ateljé som både stickar och syr åt Vänner emellan. VE reklamerar ett parti blusar som hon lovar ändra när tid finns. I den tredje ateljén, Linomeda tar Felicija emot oss och visar runt oss i den betydligt mer välsorterade butiken.

Efter lunch på en bodega där Karin råkar ut för en malör med rödbetsalladen fortsätter vi till Kulturhuset med vävkammaren där busschauffören Jannes körskicklighet verkligen sattes på prov, vilket han naturligtvis klarar med den äran. Kulturchefen Jolanta visar och berättar entusiastiskt hur de lyckats väcka vävintresset och kompetensen bland först till de äldre och nu också till skolelever. De får ytterligare en vävstol och lite vävutrustning tillsammans med vävmaterial. De har redan 18 stora och minst 5 mindre vävstolar i vävkammaren. De ger bort vävutrustning till de som lärt sig väva och är intresserade att fortsätta. Men kravet är att lämna tillbaks vävstolen om de slutar väva. Jolanta visar oss också kulturhusets konstutställning.

Några av oss går till Samonitiska konstmuseet i Plunges herrgård och Oginskis park. Andra åker tillbaks till Cyrulis och delar ut presenter till personalen vilket vi inte hann med igår. På kvällen bjuder borgmästaren i Plunge, Klisonis på fin tre-rätters middag. Han berättar om situationen och utvecklingen Plunge och landet. Vi utväxlar presenter – knäckebröd med ost mot honung. Fantastisk fin och god middag. Hem till vandrarhemmet i Zemaitijaparken i mörkret för att sova gott en natt till.

18/9 Onsdag. Pannkaka mm till riklig och god frukost men det klagas lite på kaffet och kaffemaskinen. Men bättre än sumpkaffet som serveras på andra håll. Örtteet är gott. Idag besöker vi Plunges Härbärke för hemlösa efter att först letat efter Ingas solglasögon. Föreståndaren Gintaras Armalis tar emot oss hjärtligt och många villiga händer hjälper oss att lasta av kartonger och madrasser mm. Vi får en rundvisning i härbärgets med sysselsättningsavdelning och Gintaras berättar om den imponerande verksamheten. Han är en mycket engagerad chef för verksamheten som utvecklats mycket under åren. Efter utbyggnaden för några år sedan har man 34 platser varav 22 är besatta just nu. I vinter blir det så gott som fullt enligt erfarenheten. Det är 14 anställda totalt både vakthavande, socialarbetare och behandlingsassistenter, kock mm. Man har numera också en familjebehandlingsavdelning (närmast motsvarande BUP) för stöd till familjer med exempelvis drogmissbruksproblem. En annan ny verksamhet är Samhällscentret som är en samverkan mellan kyrka och kommun för att stödja och hjälpa fattiga familjer som har svårt att få ekonomin att gå ihop. Vi blir serverade en kraftig och god grönsaks- och kycklinggryta till lunch av egenodlade grönsaker innan vi åker vidare.

Vi anländer till det 30-årsfirande ålderdomshemmet i Kalvarija där vi lämnar en födelsedagsblomma till föreståndaren Vilma. Man har 33 platser på nya hemmet och 12 på det gamla. Grundaren av hemmet läkaren Dornote och nuvarande prästen Modestas hedrar oss med sin närvaro. Alla presenterar sig med namn, ålder och yrke och sjunger tillsammans. Även här har vi en hel del kartonger att lasta av innan vi fikar och pratar med personalen om hur åldringsvården är organiserad i Sverige och Litauen. Vi får ett gott intryck av ett gott fungerande hem för de gamla. På vägen tillbaks mot Plunge kör vi gamla vägen genom

nationalparken Zemaitija. Vi stannar till vid platsen Plateliai där vävprojektet började 2008. Vi säger tack till vår utmärkta tolk Ausra och åker vidare till SOS-hemmet i Pakruojis där vår nya tolk Laima möter oss. Hon berättar lite om centret under kvällsmaten. Några bor på centret medan vi andra får bo på ett ungdomshotell i centrum av staden.

19/9 Torsdag Frukost på SOS-hemmet medan Laima fortsätter berätta om verksamheten. Det började 1992 då hon arbetade på kommunen och såg nöden bland många familjer med många barn. Hon hjälpte dem för att inte barnen skulle hamna på barnhem. Genom Laimas arbete på turistbyrån fick hon kontakter i Pakrupjis vänort Mariestad. Det var deras idé att starta second hand-affärer. Det var 27 volontärer från Mariestad som hjälpte dem att bygga om huset till SOS-hemmet. De hjälpte till med mat och hälsovård åt fattiga familjer. SOS-centret blev ett andra hem för många barn i Pakruojis. Varje jul kom de med julklappar och agerade jultomte och mycket mer. Laima flyttade till Sverige 2009 och när Mariestad drog sig ur lyckades hon få kontakter i Katrineholm som tog vid 2012. Att sedan Vänner emellan kunde ta över när de aktiva i Katrineholm inte orkade längre var en välsignelse. Tack vare det kan den sista av second hand-affärerna leva vidare och ge försörjning till de båda anställda och även till Ilona som arbetar ungefär halvtid med barnverksamhet i SOS huset. Samt bidra till att många i samhället kan fortsätta att köpa varor som de har råd med.

Vi besöker först second hand-butiken som ligger i centrum och klockan 10 besöker vi kommunhuset där borgmästaren Saulius Margis och vice borgmästare Simona tar emot oss. Han berättar om stadens utveckling som varit besvärlig. För 30 år sedan hade den 35000 invånare som nu har minskat till 18500. Trenden att ungdomar flyttar till större städer eller utomlands fortsätter. Numera är de största näringarna i staden lantbruket och dolomitgruvan.

Besöket i den gamla nyrenoverade synagogan var en speciell upplevelse. Guiden berättar mycket berörande om hur judarna som blev deporterade hit till obygden efter den stora pesten i slutet av 1700-talet, byggde synagogan i början av 1800-talet och byggde upp hela samhället till ett blomstrande bygd med läkare, skolor och många fina tegelhus. 70% av befolkningen var judar före andra världskriget. Men under kriget mördades så gott som alla och begravdes i en massgrav. I dag fungerar synagogan som teater, konsert och kulturscen samt som museum med många besökare dagligen.

Efter lunch på stan åker vi till lagerhuset och lastar av allt vi har kvar i bussen. Därefter åker vi till Dolomitgruvan Klovainiu Skalda och får en guidad tur runt gruvan. Den öppnades i liten skala 1969 och byggdes ut 1982 till en betydande verksamhet. Idag arbetar 170 personer i 3 skift förutom entreprenörer. De producerar 2,5 miljoner ton krossad dolomit årligen som mestadels används till vägbyggnad. Dolomiten fraktas på deras egen 11km långa järnväg fram till huvudjärnvägen resp. på otaliga lastbilar.

Under fikat på SOS-hemmet berättar Ilona som jobbar där på halvtid vid sidan om sitt arbete som lärare i en landsbygdsskola. Hon ansvarar för barnverksamheten 2ggr/vecka och dessutom i veckosluten och dessutom för sommarlägren. Tidigare hade de sträng och misstänksam kontroll av barnverksamheten från kommunen sida men det är mycket enklare och roligare att jobba på ett förtroendefullt sätt nu sedan de har en trygg ekonomi genom Vänner emellan.

Några går ut på en pub på kvällen som öppnade för oss tack vara Laimas kontakter.

20/9 Fredag. Efter frukosten på SOS-hemmet åker vi till storstaden Panevezys där Karin med flera gör upphandling av handdukar mm på Linnefabriken. Andra ser på staden och njuter av

väder, fika mm. Fin stad. Vi åker vidare till en restaurang på ett sportcenter några mil utanför staden. Efter god lunch besöker vi en familj i den lilla byn Zeimeliz. Det är en mamma med två pojkar som får hjälp från SOS-centret och som lovat att visa sitt hem. Mamman jobbar sedan tre år på en norsk konfektionsfabrik som också har fabriksförsäljning i byn. Några av oss handlar lite kläder. På vägen tillbaka mot Pakruojis stannar vi till vid den stora herrgården i stan, Litauens största med 6 ha park. Vi stannar också vid ett bryggeri som har fabriksförsäljning. På kvällen är vi bjudna till ett byalag som tar emot oss med folkmusik. Efter en middag med traditionell Litauisk mat blir det mer musik, sång och dans. Trötta, mätta och nöjda sover vi gott.

21/9 Lördag. Efter frukost på SOS-centret säger vi adjö och utväxlar presenter med Laima och de båda butiksansvariga. På en bensinmack träffar vi en kille från Pakruojis som talar svenska. Han studerar geologiteknik och gör praktikarbete på Swerea i Kiruna. Vi åker först till Korskullen med 100 000-tals kors. En gripande plats där litauers frihetsönskan har demonstrerats sedan 1831 och tidigare. Speciellt under 1970-talet då Röda armen och KGB försökte rensa kullen i omgångar blev det en symbol för motståndet mot Sovjetstatens förtryck. Vi stannar sedan till på en restaurang i Plunge för lunch. Sedan fortsätter vi till Ausras camping. Där träffar vi på Vanda och hennes man som tidigare var ansvarig för Cyrulis i Plunge. Efter att ha provianterat på Maxima XX i Klapeida fortsätter vi lyckliga och trötta till båten. Vi sitter ner och summerar resan som vi alla är mycket nöjda med. Det som berört oss mest visar sig vara de engagerade medarbetarna på SOS-centret, scoutkåren och även Cyrulis. Vi är även tacksamma för de fina tolkarna Ausra och Laima.

22/9 Söndag. Vi blir lite lurade på tiden på båten då frukosten inte var förrän kl. 9.00 och det var lång kö till matsalen. Men vi kommer iväg kl. 10 svensk tid och får en fin resa hem med stopp för lunch i Vetlanda. Tack Jan för en fin körning och Karin för en fin planering och ledning och oss alla för god samvaro.